

УДК 368.914

Верхоляк З., Сороківська О. А. д.е.н., проф.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Verholoak Z., Sorokivska O. A. Dr., Prof.

THE ACTUAL PROBLEMS OF THE PENSION FRAMEWORK REFORMATION IN UKRAINE

Зараз Україна переживає нелегкі часи: з одного боку – агресія Російської Федерації, з іншого – постійні реформи в різних галузях. Зокрема, це стосується і пенсійної реформи. Недосконалість пенсійної системи України на сьогодні є надзвичайно актуальним питанням, адже впровадження належної трирівневої системи пенсійного забезпечення так і не відбулося.

Пенсійне забезпечення в незалежній Україні поклало початок створенню трьохрівневої пенсійної системи в Україні.

Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності та субсидування, а виплати пенсій і надання соціальних послуг здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду. Внески до солідарної системи пенсійних виплат сплачуються усіма працюючими громадянами країни та їх роботодавцями. Розмір пенсії залежить від розміру заробітної плати та страхового стажу.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом. Кожен працівник чи його роботодавець відкладатимуть гроші на особистий накопичувальний пенсійний рахунок працівника. Кошти на цих рахунках будуть власністю громадян, передаватимуться в спадщину та будуть інвестуватись в економіку з метою одержання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб. Накопичені в системі кошти додаватимуться до пенсії з солідарної системи.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень із метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення. Функція нагляду за інвестуванням та виплатою накопичених коштів покладена на недержавні пенсійні фонди. Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється пенсійними фондами, страховими організаціями, банківськими установами [1].

Кабінетом Міністрів України та народними депутатами до Верховної Ради України були подані законопроекти № 6614 від 22.06.2017 року “Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій” та № 6614-2 від 07.07.2017 року “Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій та відновлення належного рівня пенсійного забезпечення”, які спрямовані на запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні, проте їх дослідження викликало ряд запитань.

По-перше, для реалізації загальнообов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування потрібно розробити ще цілий ряд законодавчих актів, а також

не зрозуміло – куди будуть інвестуватися накопичення через відсутність у країні накопичувальних пенсійних фондів. Довіра населення до банківської системи дуже низька, тож надійність таких установ викликає сумніви [2].

По-друге, поки що не вирішено питання, за рахунок роботодавця чи працівника йтимуть відрахування на особистий накопичувальний рахунок майбутнього пенсіонера. У першому випадку це навантаження на бізнес, яке може посилити отримання тіньових доходів у населення, у другому – знизить доходи працівника. Тому перед Урядом країни постає завдання щодо підвищення рівня заробітної плати застрахованим особам.

По-третє, це демографічна криза. За останні роки в Україні коефіцієнт смертності перевищує коефіцієнт народжуваності. Згідно статистики науковців Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи, станом на 2016 рік, найбільша смертність чоловіків є у віці 40 – 55 років – саме в цей період вони помирають частіше, ніж навіть у похилому віці; жінки, у віці 50 – 65 років. Зараз в Україні для виходу на пенсію достатньо мати стаж 15 років, проте з нового року цей показник зростає до 25 років, а протягом терміну впровадження реформи – до 35 років.

По-четверте, уряд країни не враховує таку негативну тенденцію, як відтік працездатного населення за кордон. Не задоволені умовами життя в Україні, значна частина працездатного населення емігрує в пошуках кращої долі, тим самим знижуючи кількість працездатного населення в Україні.

Сьогоднішній низький розмір пенсій – результат, як спаду економіки України, так і нашого несвідомого ставлення до сплати внесків до Пенсійного фонду. Тіньовий сектор економіки не забезпечує належного внеску в розв'язання суспільних проблем і, що особливо небезпечно, порушує принципи соціальної справедливості [3].

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що сьогодні пенсійна система України перебуває в складному фінансовому становищі і не забезпечує пенсіонерів необхідним обсягом пенсії для підтримання рівня життєдіяльності. У майбутньому проблема старіння населення може призвести до ще більшого загострення кризи в системі пенсійного забезпечення. У реалізації пенсійної реформи повинні бути зацікавлені всі: громадяни, влада, роботодавці та бізнес. Законотворці замість зачіпання питання про підвищення пенсійного віку, вирішили впровадити зростання вимог для страхового стажу. Для успішного здійснення реформування пенсійної системи потрібен час.

Реформування пенсійної системи – складний, багатогранний і комплексний процес, який має істотно змінити баланс політичних, економічних та соціальних інтересів населення, систему державних фінансів, функціонування ринків праці та капіталу. Необхідною умовою її реформування є підготовка суспільства, його свідомості до сприйняття нової пенсійної системи. Реформа може бути успішною лише за умови усвідомлення всіма верствами населення її необхідності і необоротності, а головне, позитивного впливу на умови життя і добробут людей.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

2. Пенсійна реформа: основні положення // Урядовий кур’єр від 10 квітня 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/pensijna-reforma-osnovni-polozhennya>.

3. Матеріали інформаційного сайту Всеукраїнської асоціації пенсіонерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uarp.org/news/1504860744>.